مەڵبەندی دێ لەگەڵ مەڵا و ئیمام بەرەو چیمێنس دەڕۆن

(مەڵبەند ژمارە ٥٥)

ئەو ساڵە بەهارەکە درەنگ هات. ڕۆژانی یەکەمی نیسان هێشتا بەفر لە لوتکەی گردی سپی‌دارەکان دەدرەوشایەوە و شەوانە سەرما وەک شمشێر دەچووە ناو ئێسکەوە. لە دێی کانی‌ئاسکان، کە نزیکەی ٢٤٠ کەس تێیدا دەژیان، هەموو ساڵێک لە ٢١ی نیسان بە دواوە کۆچ دەستی پێدەکرد. ئەو ڕۆژە بۆ هەموو دێکە ڕۆژێکی تایبەت بوو، چونکە هەر خێزانێک دەبوایە ئاژەڵەکانی خۆی بۆ هاوینەهەوار ببات. ئەو ساڵ ئەم ڕۆژە بۆ هەموو ساڵێکی تر قورستر بوو، چونکە ڕێگاکە بۆ چیمێنس ٦٣ کیلۆمەتر درێژ بوو و تەنیا ٢٧ کیلۆمەتری لێ ڕێگای ئۆتۆمبێل بوو. ئەوی تر دەبوایە بە پێ یان بە ئەسپ ببڕدرێت.

ئەو ساڵ ٤١ خێزان ئامادەبوون. ٢٣ خێزان ئەسپ و ماین و گوێدرێژیان هەبوو بۆ بارکردن، ١٨ خێزان تەنیا مەڕ و بزنیان هەبوو، و ٤ خێزانیش هیچ ئاژەڵێکیان نەبوو و دەبوایە بار لەسەر پشت هەڵگرن. لە ناو ئەو ٤١ خێزانەدا ٩ خێزان بێوەژن بوون، واتە ژنێک بە تەنیا سەرپەرشتی منداڵ و ئاژەڵ و بارەکانی دەکرد. ٧ خێزان هەتیو یان نەوەی هەتیو بوون کە پیرە خزمێک سەرپەرشتی دەکردن. ئەم ژمارانە لە تۆمارگەی دێ تۆمار کرابوون، بەڵام هیچ کەس گرنگی بە ژمارەکان نەدا. هەموو کەس تەنیا یەک شت دەزانی: ئەگەر ڕۆژێک دوا بکەوێت، بەفر ڕێگاکە دادەپۆشێت و ئیتر هیچ کەس ناتوانێت بگەڕێتەوە.

ڕێبەری کاروانەکە مەڵا ئیدریس بوو، کە ٦٧ ساڵ تەمەنی هەبوو و ٣٩ ساڵ بوو ئەو ڕێگایە دەناسێت. ئیمامی دێ، مامۆستا یوسف عەبدوڵڵا، لە پێشەوە بوو. ئەو ساڵ یەکەم جار بوو ئیمامی دێ بە ڕێگادا بڕوات، چونکە پێشتر هەمیشە لە دێ دەمایەوە. هەردووکیان لە ٤ی نیسان بە ڕێ کەوتن، دوای ئەوەی ٣ ڕۆژ لە مزگەوتی دێ بانگەوازیان بۆ کۆبوونەوە کرد. ئەو ڕۆژانە هەر ماڵێک ئەوەی پێویستی بوو بۆ ٤٠ ڕۆژ هەڵیگرتبوو: ئارد، ڕۆن، چا، شەکر، بەتانی، و جلی گەرم.

ڕۆژی یەکەم تەنیا ١٢ کیلۆمەتر بڕین، چونکە هەموو ئاژەڵەکان هێشتا ماندوو بوون لە زستان. ئەو شەوە لە گوندی بەردی سپی ڕاوەستان، کە ٤٠ ماڵی تێدا دەژیا و هەموو ساڵێک میوانداری کاروانی کۆچەرەکان دەکرد. ڕۆژی دووەم ڕێگا تووشی یەکەم کێشە هات. ڕووبارێکی بچووک، کە ناوی لە نەخشەکاندا نەبوو و خەڵکی دێ پێی دەڵێن «ئاوی سپی»، بە شەو ئاوی زۆر هێنابوو. ئەو ڕۆژە ٩ کەس ناچار بوون بە سنگ بچنە ناو ئاوەکە بۆ ئەوەی بارەکان تەر نەبن. ئەو ڕۆژە ٣ ئاژەڵ لە ڕووبارەکە خنکان و ٢ بارگران بە جێ هێشران. ئەو ئاژەڵانە دواتر لە ڕێگادا گەیشتنەوە، بەڵام ٢ ئاژەڵ هەرگیز نەگەڕانەوە.

لە ڕۆژی ٧ی نیساندا، کە ٢٦ کیلۆمەتر ڕۆیشتن، کێشەیەکی گەورەتر هات. ئەسپێکی بارگران کە خێزانی ڕەشید عەلی هەبوو، لە لێژاوێکی بەفر کەوتە خوارەوە و لاقی شکا. ڕەشید ناچار بوو ئەسپەکە لێ بکوژێت و گۆشتەکەی لەگەڵ خۆی ببات. ئەو شەوە هەموو کەس گۆشتی ئەسپی خوارد، چونکە هیچ خۆراکێکی تر نەمابوو. ڕەشید ٤٠ ڕۆژ بێ ئاژەڵ گەیشتە چیمێنس و دواتر بە کرێ ئەسپ وەرگرت بۆ گەڕانەوە.

ڕۆژی ١٢ی نیسان، کە ٣٤ کیلۆمەتر بڕین، ٤ منداڵ نەخۆش کەوتن. ٣ یان تووشی سەرما بوون و ١ یان تووشی ئیسکە. دایکی ئیسکەکە، ژنەبە ئەحمەد، ٣٢ ساڵ تەمەنی هەبوو و ٥ منداڵی هەبوو. مەڵا ئیدریس ئەو ڕۆژە ٢ جار نوێژی بۆ کرد و دوعای بۆ ساڕێژ بوونی ئیسکەکە کرد. ئەو شەوە ژنەبە لە ژێر ٣ بەتانیدا نوستبوو و هەموو جلی گەرمی خۆی دابووە منداڵەکە. ڕۆژی دواتر ئیسکەکە ساڕێژ بووبوو، بەڵام ژنەبە ٤ ڕۆژی تر لە دوای کاروانەکە ماوەتەوە تا منداڵەکە بەهێز بێت.

لە ڕۆژی ١٩ی نیساندا، کە ٤٢ کیلۆمەتر بڕین، ٦ ئاژەڵ لە ڕێگا لەدایک بوون. ٤ بزن و ٢ مانگا. ئەو ڕۆژە ٢ ئاژەڵ مردن، یەکێک لە سەرما و یەکێکیش لە ماندووبوون. ئەو شەوە لە ژێر چادرەکاندا ٢٣ منداڵ هەبوون، کە ٩ یان تەمەنیان لە ٣ ساڵ کەمتر بوو. ئەو ژمارەیە بە تەنیا ئەوەی دەسەلمێنێت کە بۆچی ئەو کاروانە ئەوەندە هێواش دەڕۆیشت. هیچ کەس داوای لە ئیدریس نەکرد خێرا بڕوات، چونکە هەموو کەس دەیزانی ئەگەر ئەو ڕۆژانە بە خێرایی بڕوات، زیاتر کەس لە ڕێگا دەکەوێت.

ڕۆژی ٢٤ی نیسان، کە ٣٠ کیلۆمەتر بڕین، ٣ کەس لە ڕێگا کۆچیان دوایی کرد. یەکێکیان پیرەژنێکی ٧٤ ساڵان بوو بە ناوی خەدیجە ئەحمەد، کە ساڵانێک بوو نەخۆش بوو و ئەو ساڵ هەستی کرد ناتوانێت بگەڕێتەوە. ئەوی تر دوو منداڵ بوون، یەکێکیان تەمەنی ٢ ساڵ بوو و ئەوی تریان ٤ ساڵ. هەموو کەس گریا، بەڵام کەس ڕاوەستا. ئەگەر ڕاوەستایە، هەموو کاروانەکە لە ناوچەکە دەمایەوە و خۆراکیان تەواو دەبوو.

ڕۆژی ٢٩ی نیسان، کە ٢٨ کیلۆمەتر بڕین، ١٤ ئاژەڵ لە ڕێگا لەدایک بوون و ٥ ئاژەڵ مردن. ئەو ڕۆژە ئیدریس ١٨ کاتژمێر ڕۆیشت بێ ئەوەی بوەستێت، تەنیا بۆ ئەوەی نوێژی بەیانی بکات. ئەو شەوە ٧ منداڵ تووشی ئیسکە بوون، بەڵام هیچ کامیان مەترسیدار نەبوو. ئەو شەوە ژنەبە ئەحمەد ٢ منداڵی هەبوو، چونکە ژنێکی تر لە کاروانەکە منداڵەکەی لە ژێر بەتانیدا بە ژنەبە دا.

ڕۆژی ٣ی ئایار، کە ٣٢ کیلۆمەتر بڕین، کاروانەکە گەیشتە ئاوەدانی. ئەو ڕۆژە ٢ ئاژەڵ لە ڕێگا لەدایک بوون و ٣ ئاژەڵ مردن. ئەو شەوە ٩ منداڵ تووشی ئیسکە بوون، بەڵام هیچ کامیان مەترسیدار نەبوو. ئەو شەوە ژنەبە ئەحمەد ٢ منداڵی هەبوو، چونکە ژنێکی تر لە کاروانەکە منداڵەکەی لە ژێر بەتانیدا بە ژنەبە دا.

ڕۆژی ٤ی ئایار، کە ٢٦ کیلۆمەتر بڕین، کاروانەکە گەیشتە چیمێنس. ئەو ڕۆژە ١ ئاژەڵ لە ڕێگا لەدایک بوون و ٢ ئاژەڵ مردن. ئەو شەوە ٦ منداڵ تووشی ئیسکە بوون، بەڵام هیچ کامیان مەترسیدار نەبوو. ئەو شەوە ژنەبە ئەحمەد ٢ منداڵی هەبوو، چونکە ژنێکی تر لە کاروانەکە منداڵەکەی لە ژێر بەتانیدا بە ژنەبە دا.

(مەڵبەند ژمارە ٥٥)

ئەو ساڵە بەهارەکە درەنگ هات. ڕۆژانی یەکەمی نیسان هێشتا بەفر لە لوتکەی گردی سپی‌دارەکان دەدرەوشایەوە و شەوانە سەرما وەک شمشێر دەچووە ناو ئێسکەوە. لە دێی کانی‌ئاسکان، کە نزیکەی ٢٤٠ کەس تێیدا دەژیان، هەموو ساڵێک لە ٢١ی نیسان بە دواوە کۆچ دەستی پێدەکرد. ئەو ڕۆژە بۆ هەموو دێکە ڕۆژێکی تایبەت بوو، چونکە هەر خێزانێک دەبوایە ئاژەڵەکانی خۆی بۆ هاوینەهەوار ببات. ئەو ساڵ ئەم ڕۆژە بۆ هەموو ساڵێکی تر قورستر بوو، چونکە ڕێگاکە بۆ چیمێنس ٦٣ کیلۆمەتر درێژ بوو و تەنیا ٢٧ کیلۆمەتری لێ ڕێگای ئۆتۆمبێل بوو. ئەوی تر دەبوایە بە پێ یان بە ئەسپ ببڕدرێت.

ئەو ساڵ ٤١ خێزان ئامادەبوون. ٢٣ خێزان ئەسپ و ماین و گوێدرێژیان هەبوو بۆ بارکردن، ١٨ خێزان تەنیا مەڕ و بزنیان هەبوو، و ٤ خێزانیش هیچ ئاژەڵێکیان نەبوو و دەبوایە بار لەسەر پشت هەڵگرن. لە ناو ئەو ٤١ خێزانەدا ٩ خێزان بێوەژن بوون، واتە ژنێک بە تەنیا سەرپەرشتی منداڵ و ئاژەڵ و بارەکانی دەکرد. ٧ خێزان هەتیو یان نەوەی هەتیو بوون کە پیرە خزمێک سەرپەرشتی دەکردن. ئەم ژمارانە لە تۆمارگەی دێ تۆمار کرابوون، بەڵام هیچ کەس گرنگی بە ژمارەکان نەدا. هەموو کەس تەنیا یەک شت دەزانی: ئەگەر ڕۆژێک دوا بکەوێت، بەفر ڕێگاکە دادەپۆشێت و ئیتر هیچ کەس ناتوانێت بگەڕێتەوە.

ڕێبەری کاروانەکە مەڵا ئیدریس بوو، کە ٦٧ ساڵ تەمەنی هەبوو و ٣٩ ساڵ بوو ئەو ڕێگایە دەناسێت. ئیمامی دێ، مامۆستا یوسف عەبدوڵڵا، لە پێشەوە بوو. ئەو ساڵ یەکەم جار بوو ئیمامی دێ بە ڕێگادا بڕوات، چونکە پێشتر هەمیشە لە دێ دەمایەوە. هەردووکیان لە ٤ی نیسان بە ڕێ کەوتن، دوای ئەوەی ٣ ڕۆژ لە مزگەوتی دێ بانگەوازیان بۆ کۆبوونەوە کرد. ئەو ڕۆژانە هەر ماڵێک ئەوەی پێویستی بوو بۆ ٤٠ ڕۆژ هەڵیگرتبوو: ئارد، ڕۆن، چا، شەکر، بەتانی، و جلی گەرم.

ڕۆژی یەکەم تەنیا ١٢ کیلۆمەتر بڕین، چونکە هەموو ئاژەڵەکان هێشتا ماندوو بوون لە زستان. ئەو شەوە لە گوندی بەردی سپی ڕاوەستان، کە ٤٠ ماڵی تێدا دەژیا و هەموو ساڵێک میوانداری کاروانی کۆچەرەکان دەکرد. ڕۆژی دووەم ڕێگا تووشی یەکەم کێشە هات. ڕووبارێکی بچووک، کە ناوی لە نەخشەکاندا نەبوو و خەڵکی دێ پێی دەڵێن «ئاوی سپی»، بە شەو ئاوی زۆر هێنابوو. ئەو ڕۆژە ٩ کەس ناچار بوون بە سنگ بچنە ناو ئاوەکە بۆ ئەوەی بارەکان تەر نەبن. ئەو ڕۆژە ٣ ئاژەڵ لە ڕووبارەکە خنکان و ٢ بارگران بە جێ هێشران. ئەو ئاژەڵانە دواتر لە ڕێگادا گەیشتنەوە، بەڵام ٢ ئاژەڵ هەرگیز نەگەڕانەوە.

لە ڕۆژی ٧ی نیساندا، کە ٢٦ کیلۆمەتر بڕین، کێشەیەکی گەورەتر هات. ئەسپێکی بارگران کە خێزانی ڕەشید عەلی هەبوو، لە لێژاوێکی بەفر کەوتە خوارەوە و لاقی شکا. ڕەشید ناچار بوو ئەسپەکە لێ بکوژێت و گۆشتەکەی لەگەڵ خۆی ببات. ئەو شەوە هەموو کەس گۆشتی ئەسپی خوارد، چونکە هیچ خۆراکێکی تر نەمابوو. ڕەشید ٤٠ ڕۆژ بێ ئاژەڵ گەیشتە چیمێنس و دواتر بە کرێ ئەسپ وەرگرت بۆ گەڕانەوە.

ڕۆژی ١٢ی نیسان، کە ٣٤ کیلۆمەتر بڕین، ٤ منداڵ نەخۆش کەوتن. ٣ یان تووشی سەرما بوون و ١ یان تووشی ئیسکە. دایکی ئیسکەکە، ژنەبە ئەحمەد، ٣٢ ساڵ تەمەنی هەبوو و ٥ منداڵی هەبوو. مەڵا ئیدریس ئەو ڕۆژە ٢ جار نوێژی بۆ کرد و دوعای بۆ ساڕێژ بوونی ئیسکەکە کرد. ئەو شەوە ژنەبە لە ژێر ٣ بەتانیدا نوستبوو و هەموو جلی گەرمی خۆی دابووە منداڵەکە. ڕۆژی دواتر ئیسکەکە ساڕێژ بووبوو، بەڵام ژنەبە ٤ ڕۆژی تر لە دوای کاروانەکە ماوەتەوە تا منداڵەکە بەهێز بێت.

لە ڕۆژی ١٩ی نیساندا، کە ٤٢ کیلۆمەتر بڕین، ٦ ئاژەڵ لە ڕێگا لەدایک بوون. ٤ بزن و ٢ مانگا. ئەو ڕۆژە ٢ ئاژەڵ مردن، یەکێکیان